

Elevinflytande och nya undervisningsformer

- en kartläggning bland Norr- och Västerbottens kulturskolor

Skoldemokrati

Sammanfattning

18 kulturskolor av totalt 28 i de två länen svarade på enkäten.

13 av 18 kulturskolor anger att de jobbar med systematiskt elevinflytande på något sätt. De flesta uppger att de möjliggjort inflytande på flera nivåer; individ, grupp och organisatorisk nivå. Av exemplen på elevinflytande som respondenterna gett så berör dock majoriteten inflytande på individnivå som initieras spontant av enskilda pedagoger. Kulturskolorna anger att utmaningen för att utveckla inflytande för elever främst ligger i att skapa förutsättningar för ett reellt inflytande samt att hitta tiden att genomföra det.

Ungefär hälften av kulturskolorna jobbar med nya undervisningsformer; lovaktiviteter, öppen verksamhet eller övrigt, där samverkan med skolan och digitala former står för de största andelarna. Det är något vanligare att jobba på nya sätt i större kulturskolor, men frågan diskuteras hos nästan alla. Fritextsvaren antyder att det finns en intern och extern förväntan på lokala kulturskolor att utveckla nya undervisningsformer. Kulturskolorna uppger att utmaningarna för att implementera nya undervisningsformer är tid, resurser och inte minst den mentala förflyttning hos vuxna inom kulturskolan som måste ske för att våga göra nytt.

280 unga i fyra norrbottniska kommuner har svarat på en enkät om vilka kulturformer de önskar kunna utöva samt när och hur de skulle vilja göra detta. Noterbart i den insamlingen är

- att önskemålen i viss utsträckning skiljer sig åt från det nuvarande kursutbudet.
- Unga helst vill jobba med kulturutövande i mindre grupper
- Att unga gärna jobbar med kulturutövande under skoltid.
-

Förslag till fortsatt arbete

- Kompetenshöjande insatser.
 - Vad gäller elevinflytande och nya undervisningsformer som utgår från de didaktiska frågorna; Vad, hur, varför? (Chefer och pedagoger)
 - Sprida inspirerande exempel (Chefer och pedagoger)
 - Vad gäller barnkonventionen och de nya krav som ställs på oss (Chefer och pedagoger)
 - Hur leder vi till förändring? Förvaltande vs utvecklande ledarskap (chefer/ledningsstödsfunktioner)
 - Teknik för nya undervisningsformer. (Pedagoger)
- Stöd
 - Systematiskt initiera och stödja ideer/projekt som syftar till att pröva elevinflytande och nya undervisningsformer. (Pedagoger)
 - Vilka pedagoger från olika skolor vill jobba med detta? Hur kan vi koppla ihop dem så de kan hjälpa varandra? (Pedagoger)
 - Gemensam digital satsning
- Fortsatt inflytandearbete
 - Vad vill de unga? – både när det gäller att utöva inflytande samt nya undervisningsformer

Föreslår att dessa förslag och eventuella andra åtgärdsförslag diskuteras vid nästa gemensamma länsledarträff för Norr- och Västerbotten.

Inledning

Att jobba med och utifrån barn och ungas rätt till inflytande är oftast väldigt givande för verksamheten, men kan initialt uppfattas som arbetsamt och tidskrävande. Det kräver oftast ett nytt sätt att se på barn och unga, på sig själv och verksamheten. Det kan också behövas en mental tankeförflyttning utanför ordinarie bekvämlighetszon. Något liknande gäller för nya undervisningsformer. Det är enkelt att rulla på i gamla hjulspår, men nya sätt att jobba med både inflytande och nya undervisningsformer kan leda dels till att vi når nya målgrupper och också gör vår verksamhet adekvat och uppdaterad utifrån dagens barn och ungas behov och verklighet.

Barnkonventionens upphöjande till svensk lag 1 januari 2020 är också en viktig aspekt för vår verksamhet. Inflytande och delaktighet är inte längre något frivilligt som särskilt intresserade skolor kan ägna sig åt utan något som vi alla förväntas göra.

Syfte och mål

Syftet är att kartlägga om och hur kulturskolorna i Norr- och Västerbotten jobbar med barn och ungas inflytande samt nya undervisningsformer

Målet är att utifrån kartläggningen analysera vilka behoven är för att våra kulturskolor skulle komma vidare i arbetet med elevinflytande och nya undervisningsformer.

Metod och avgränsningar

Rapporten utgår från en webbenkät som skickats ut till samtliga 28 kulturskolor i Norr- och Västerbotten under mars 2020. 18 kulturskolor svarade på enkäten.

När det gäller nya undervisningsformer redogör jag också för en enkätundersökning gjord i Haparanda, Pajala, Kiruna och Arjeplog omfattande 280 högstadie- och gymnasieelever. Denna undersökning ska ses som en trendspaning, snarare än ett resultat eftersom bara fyra kommuner är representerade

Bakgrund

1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Ett av de förväntade resultaten, enligt regeringskansliets hemsida, var att skapa ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Då kulturskolorna i Norr- och Västerbotten är offentligt finansierade och i de flesta fall organiserade som kommunala verksamheter berör detta i allra högsta grad oss och bör sätta avtryck i vår verksamhet. En av fyra grundprinciper i barnkonventionen är att barn (upp till 18 år) har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

I augusti 2018 genomfördes en gemensam konferens med 250 kulturskolepedagoger, chefer och administratörer från Norr- och Västerbotten i Piteå. I mindre grupper diskuterade samtliga deltagare Samverkan och Kulturskola för alla. Utifrån resultatet av dessa gruppdiskussioner valde Norr- och Västerbottens kulturskoleledare ut fyra fördjupningsområden som de två länen ville samverka kring de närmaste åren

- Barn och ungas psykiska hälsa
- Gemensamma elevaktiviteter
- Administration/organisation
- Nya undervisningsformer/elevinflytande

Denna rapport är alltså en kartläggning kopplat till Norr- och Västerbottens samverkansområde "Nya undervisningsformer och Elevinflytande"

Enligt den av Kulturskolecentrum beställda rapporten "Kulturskolornas behov av stöd" från mars 2019 framgår att landets kulturskolor behöver stöd i att nå nya målgrupper och att förnya arbetsformer och arbetssätt. De fyra målgrupper som kulturskolorna uppger att de har svårast att nå är tonåringar, barn och unga med utländsk bakgrund, barn och unga i socioekonomiskt

utsatta områden samt funktionsvarierade barn och unga. I rapporten framgår att arbetssätten för att nå och behålla nya målgrupper i princip alla innefattar nya undervisningsformer. Den nationella rapporten berättar också att många kulturskolor jobbar med att förnya arbetsformer och arbetssätt i syfte att just locka nya målgrupper, göra kulturskolan relevant eller öka samverka med skolan.

RESULTAT

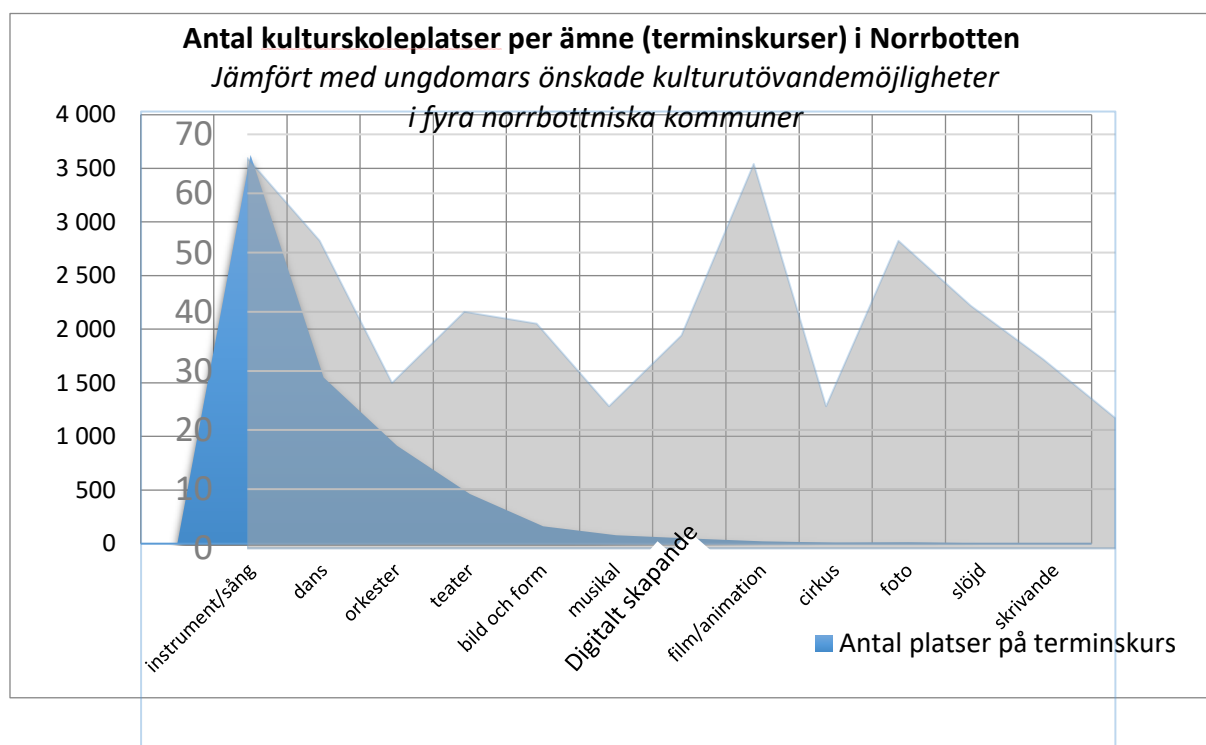
I mars 2020 genomfördes en enkätundersökning som skickades ut till samtliga 28 kulturskolor i Norr- och Västerbotten. 18 kulturskolor svarade fördelat på 11 kulturskolor i Norrbotten och 7 kulturskolor i Västerbotten.

Ni hittar enkäten i bilaga 1.

Under januari och februari 2020 har ca 200 stycken högstadie- och gymnasieelever i Haparanda och Pajala svarat på en enkät om kulturutövande. Ni hittar enkäten i bilaga 2. Ytterligare 80 unga i Kiruna och Arjeplog har via sociala medier (Arjeplog) och workshops på Fritidsgården (Kiruna) svarat på vilka kulturämnen de skulle vilja ha möjlighet att förkovra sig i. Dessa unga ingår i det första diagrammet

Vad tycker de unga?

De har dels fått svara på om de vill ha mer möjligheter till kulturutövande och i så fall vad (Fyra kommuner, 280 stycken unga) De har också fått svara på vilka undervisningsformer de skulle föredra samt när de i så fall skulle vilja utöva kultur. (200 unga i två kommuner) Resultaten blev väldigt lika. Ungefär hälften av respondenterna ville ha utökade möjligheter att utöva kultur i sin hemkommun.

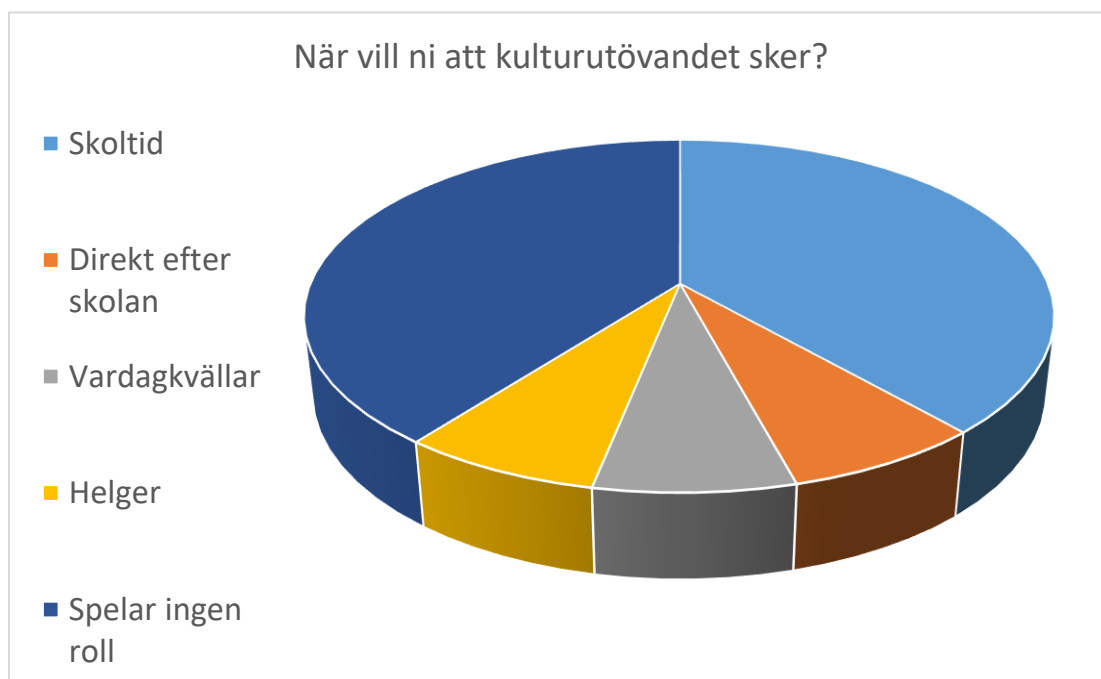

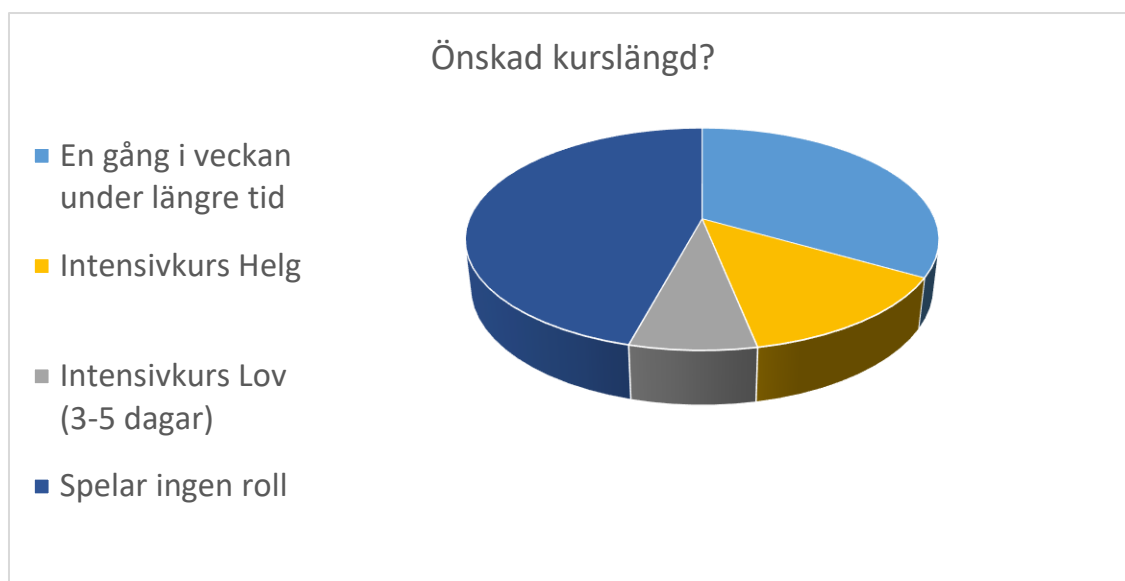
Detta är vilka ämnen de unga önskade jämfört med de terminskurser Norrbottens kulturskolor erbjuder idag. Vi ser en viss avvikelse mellan de terminskurser som kulturskolorna erbjuder och de kulturformer som de unga önskar kunna utöva. Jag vill dock påpeka att skalorna på lodrätta

axeln är två helt olika och diagrammet i sin helhet ska ses som en tendens än en direkt jämförelse.

Vilka undervisningsformer föredrar de unga?

På denna fråga har endast 200 unga svarat på från två kommuner (Pajala och Haparanda). Ungefär hälften (100 stycken) ville ha mer möjligheter till kulturutövande på sin ort och berättade också hur de ville organisera detta

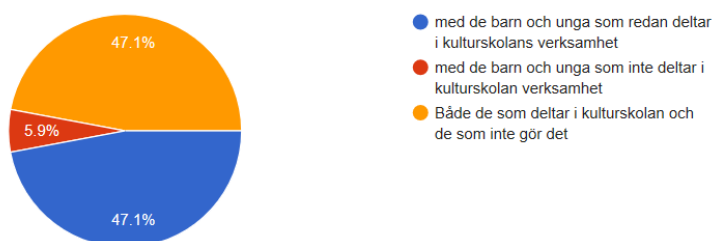
Sammanlagt så vill eleverna helst jobba i mindre grupper med kulturutövande, gärna integrerat i skoltiden återkommande under en längre tid. Det mest betydelsefulla verkar ändå vara gruppstorleken, där hade 7 av 10 respondenter en åsikt. På frågorna "när" och "önskad kurslängd" var det större andel som angav att det inte spelade någon roll.

Elevinflytande enligt kulturskoleledarna

17 av 18 kulturskolor uppger att de på något sätt jobbar med inflytande. Av dessa anger 13 respondenter (ca 70%) att de systematiskt och återkommande arbetar med elevinflytande.

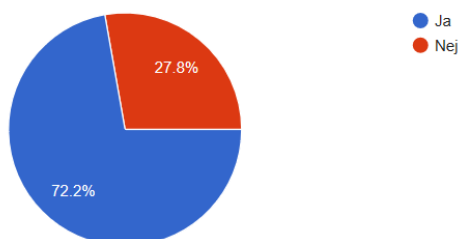
Har ni arbetat med inflytande....

17 responses

Arbetar ni med systematiskt och återkommande elevinflytande på er kulturskola

18 responses

De 13 respondenter som uppger att de jobbar systematiskt har fått följdfrågor om hur och på vilka nivåer de jobbar med elevinflytande

Individ, grupp och organisationsnivå

- Åtta har svarat att de arbetar med elevinflytande på alla tre nivåer i sin organisation
- Fyra har svarat att de jobbar med elevinflytande på individ och gruppnivå men inte på organisatorisk nivå
- En respondent har svarat att de jobbar enbart på gruppnivå

Elevråd

Tre respondenter anger att de jobbar med elevråd eller liknande. I alla tre finns lärarrepresentanter med i inflytandekonstellationerna. En skola jobbar med eget elevråd, en med grundskolornas elevråd och en skola jobbar aktivt med en elevförening (RUM). I den sistnämnda söker elevföreningen externa medel för aktiviteter som sedan gagnar fler elever t ex läger mm. Skolan står i begrepp att skriva avtal med nämnda RUM-förening för att långsiktigt säkra inflytande på alla tre nivåer (individ, grupp och organisationsnivå).

Övrigt elevinflytande

Respondenterna uppger att de jobbar med elevinflytande via

- Direktdemokrati (i princip alla 13 skolor som angett att de jobbar med inflytande nämner exempel på denna form i sina frisvar): Lärare planerar ihop med elever, spontana frågor till individer och grupper påverkar upplägg av kurser, oftast den enskilda instrumentundervisningen. En kulturskola anger att de systematiserat den individuella inflytandenivån genom inplanerade enskilda elevmöten två gånger per år. En skola anger att de planerar detta genom avtal med lokala RUM-förningen då det är ett önskemål från de unga själva.
- Via grundskolans elevinflytandestrukturer (elevråd, klassråd, mentorer)
- Enkäter (t ex LUPP-enkäter eller kommunala enkäter för alla i vissa åldrar)
- RUM-föreningar (tre kommuner i Västerbotten)
- Kommunala ungdomsråd eller liknande (en kommun i Västerbotten)

Hur går snacket i arbetslagen?

De allra flesta respondenter uttrycker att arbetslaget är positiva och diskuterar elevinflytande, oftast i kontexten av den enskilda instrumentundervisningen. Några tycker att det är enkelt – det är ju bara fråga enskilda elever hur de vill ha det! Andra funderar över att systematisera formerna för inflytandet; Frågelåda? Dialogdagar? Undersöka andra former än bara det direkta en-till-en samtalet? Hur kan vi träna oss på att släppa in eleverna i olika delar av verksamheten?

Vilka är de största utmaningarna för att jobba mer med elevinflytande?

Respondenternas svar har tematiserats och de flesta tycker att utmaningen består i hur vi ska jobba för att skapa reellt inflytande – se exempel nedan. Andra oroar sig mer över hur tiden ska räcka till samt omhändertagandet av "önskelistan" som kan tänkas uppstå.

- Hur ska vi skapa reellt inflytande?
 - att alla inblandade förstår vad inflytande är
 - att våga fråga och våga lyssna
 - att hitta arbetssätt (Hur gör vi t ex på organisatorisk nivå? Hur systematiserar vi det individuella arbete som görs i dag? Hur jobbar vi långsiktigt?)
 - att nå alla unga – även de som inte går på kulturskolan idag och hur får vi dem engagerade?
- Tiden. Hur ska vi hinna med detta?
- Hur omhändertar vi resultatet; alla kan ju inte få som de vill.

Nya undervisningsformer enligt kulturskoleledarna

7 av 18 kulturskolor uppger att de jobbar med lovverksamhet

8 av 18 uppger att de bedriver öppen verksamhet/undervisning
16 av 18 kulturskolor uppger att de jobbar med gruppundervisning för enskilda instrument.

Utöver ovanstående har responderna angett övriga nya undervisningsformer de eventuellt jobbar med i fritextsvar. Tematiserat nedan.

- Inget (8 st)
- Nå nya målgrupper: Samverkan med grundskola, gymnasiet eller fritidsgårdar. Nå yngre barn och tonåringar, nå de med utländsk bakgrund – ofta genom skolan(6 st)
 - El Sistema
 - "Tjuvstarten"
 - Klasskör på gymnasiets språkintruktionsprogram
 - öppen verksamhet på Fritidsgård,
 - Projekt ihop med grundskola på skoltid; danskraft, slagkraft, projektkatalog för grundskolan med kulturskolelärare som resurs
- Digital form: Digitala kurser, musikproduktion, distanskurser t ex Dans på distans från Umeå, digital undervisning (5 st)
- Samverkan mellan flera estetiska uttryckssätt t ex temakurser. (1 st)
- Nya kurslängder: pop-upkurser, kortkurser och lovkurser som komplement till terminskurser (2 st)
- Övrigt: Rockskola (1 st)

Till sist bör nämnas att det är vanligare att större kulturskolor jobbar med nya undervisningsformer, särskilt tydligt blir det i gruppen "övriga nya undervisningsformer".

Hur går snacket i arbetslagen?

Nära hälften av respondenterna anger att det finns en allmän positiv anda kring frågan, kollegiet är intresserade, vill utvecklas och några har flera lyckade exempel när de prövat nya former. De flesta är dock på diskussionsstadiet och har inte kommit till skott. Två respondenter anger att tonen är mer negativ i arbetslagen– det saknas tid och att kollegiet är osäkra och oeniga om vad som är bäst.

Den andra hälften svarar intressant nog neutralt på frågan; t ex "Vi bör göra det här", "Det finns en önskan från politikerna..." "Det är viktigt" o s v. Det framgår alltså inte i svaren om kollegiet är positivt eller negativt. Dessa respondenter är i viss utsträckning samma som angett att inte jobbar aktivt med nya undervisningsformer i dagsläget.

Vilka är de största utmaningarna för att jobba mer med nya undervisningsformer?

De största utmaningarna är tid, resurser, tekniska utmaningar samt den mentala förflyttning som krävs för att våga/vilja pröva nytt, enligt respondenterna.

Diskussion

Jag utgår från att de 18 kulturskolor som svarat på enkäten i högre utsträckning är engagerade i något eller båda temana som enkäten berör, jämfört med de skolor som inte svarat på enkäten. Min hypotes är därför att den faktiska andelen som jobbar med elevinflytande och nya undervisningsformer är lägre än vad denna rapport visar på.

Elevinflytande

Enkätens utformande var ett hinder för att kunna dra säkra slutsatser om elevinflytande. Till exempel hade ett förtydligande av ordet systematiskt som "återkommande rutin" varit nödvändigt. Då hade antagligen färre respondenter svarat att de arbetar med systematiskt inflytande för barn och unga på både gruppnivå och organisatorisk nivå. Många av mina slutsatser har därför dragits från det som står, eller inte står, i fritextsvaren. Med det sagt så kan

vi se att de allra flesta uttrycker sig väldigt positiva till elevinflytande och delaktighet, men det verkar vara "huret" som ställer till problem. Hur ska vi göra för att det ska bli på riktigt?

De flesta jobbar med elevinflytande i någon mening, men av fritextsvaren att döma verkar det inte vara implementerat i hela verksamheten på fler nivåer. Fritextsvaren antyder att majoriteten av det inflytandearbete som görs idag på kulturskolorna i Norr- och Västerbotten görs spontant i stunden från en enskild pedagog till en enskild elev. Många kulturskolor verkar inte ha återkommande uppföljningsrutiner för att tillse att elevernas inflytande i sin egen undervisning och större verksamhetsfrågor säkras. T ex är det enbart en ledare som angivit (i fritext) att frågan om elevers möjlighet till inflytande följs upp på medarbetarsamtal.

Nya undervisningsformer

Gruppundervisning med instrument är i dag en så spridd form att den knappast kan kallas för "ny". Resterande diskussion kommer därför att bortse från den undervisningsformen. Med det sagt så jobbar ungefär hälften av kulturskolor i Norr- och Västerbotten aktivt med nya undervisningsformer i dag. Bland de som inte aktivt jobbar med nya former diskuteras det ändå i många fall i arbetslaget. Fritextsvaren antyder också att det finns en slags förväntan både internt och externt att kulturskolorna ska arbeta med nya undervisningsformer.

De som ägnar sig åt en ny undervisningsform är också de som överlag är positivast i sina kommentarer. Bland de som jobbar aktivt så är majoriteten av de nya undervisningsformerna som erbjuds kopplade till samverkan med skolan - på skoltid. Nya undervisningsformer efter skoltid t ex lovverksamhet och öppen verksamhet, diskuteras och nämns i mindre utsträckning. Om de gör det tycker flera att det är svårt att få deltagare, att efterfrågan är låg o s v.

Nya digitala undervisningsformer och ämnet digital musikproduktion är också något som engagerar i våra två län, om än mest på diskussionsstadiet med undantag för någon pilot t ex Dans på distans.

Bilaga 1: Enkätfrågor

Elevinflytande och nya undervisningsformer i Norr- och Västerbottens kulturskolor

Enkät för kulturskoleledare utifrån Norr- och Västerbottens samarbetsområde "Elevinflytande och nya undervisningsformer"

* Required

Jag representerar en kulturskola i.... *

Norrbotten/Västerbotten

INFLYTANDE

Har ni arbetat med inflytande.... *

med de barn och unga som redan deltar i kulturskolans verksamhet

med de barn och unga som inte deltar i kulturskolans verksamhet

Både de som deltar i kulturskolan och de som inte gör det

Arbetar ni med systematiskt och återkommande elevinflytande på er kulturskola

Ja/Nej

På vilken nivå? *

Individnivå (enskild elev kan systematiskt påverka sin enskilda undervisning)

Gruppnivå (ensembler, kurser och grupper kan systematiskt påverka arbetet med gruppen)

Organisationsnivå (eleverna kan långsiktigt påverka er organisation, t ex vilka kurser som ska erbjudas o s v)

Arbetar ni med elevråd eller liknande på er kulturskola? *

Ja/Nej

Hur är elevrådet konstruerat (antal elever, val av ledamöter, mötestäthet, ev stående dagordning o s v) *

Fri text

Vilka frågor behandlas mest i elevrådet? *

Fri text

Beskriv ev övrigt arbete med elevinflytande (RUM-förening, enkäter, dialogdagar, ungdomsråd m m)

Fri text

Hur går diskussionerna på er arbetsplats vad gäller elevinflytande?

Fri text

Vilka är de största utmaningarna för att jobba mer med elevinflytande?

Fri text

NYA UNDERVISNINGSFORMER

Bedriver er kulturskola gruppundervisning inom instrumentundervisning? *

Ja/Nej

Om JA: Beskriv hur er kulturskola bedriver gruppverksamhet inom instrumentundervisning

Fri text

Bedriver er kulturskola lovverksamhet? *

Ja/ Nej

Om JA: Beskriv hur er kulturskola bedriver lovverksamhet

Fri text

Bedriver er kulturskola öppen undervisning/verksamhet? *

Ja/ Nej

Om JA: Beskriv hur er kulturskola bedriver öppen undervisning/verksamhet

Fri text

Bedriver er kulturskola någon annan typ av "ny" undervisningsform? Berätta vad och hur ni jobbar!

Fri text

Hur går diskussionerna på er arbetsplats vad gäller nya undervisningsformer?

Fri text

Vilka är de största utmaningarna för att jobba med nya undervisningsformer?

Fri text

Bilaga Enkät "Kultur för unga i xxx"

Vi behöver din hjälp. Vilken kultur skulle du vilja kunna göra mer av här i xxx?

Jag är Kille/Tjej/Annat

Jag går i 7:an/8:an/9:an/Gy

Jag tycker ... att det borde finnas mer kultur för unga i xxx
(dans/musik/konst/film/teater/hantverk o s v)
... att det finns nog med kultur för unga i xxx (De som valde detta
alternativ fick avsluta enkäten här)

Vilken/Vilka kulturformer skulle du vilja utöva här i xxx (Du kan välja flera)

Bild/Form/Konst

Cirkus

Dans

Digitalt skapande

Film/Animering

Foto

Musikal/Större föreställning

Slöjd/Hantverk

Skriva

Spela ett instrument

Spela i band?

Teater?

Återbruk/Hållbarhet/Reparera

...eller nåt annat?

Jag skulle i så fall vilja Jobba ensam med lärare/Jobba i mindre grupp (ca 3-5 personer)/
Jobba i större grupp (10 stycken eller fler)/ Spelar ingen roll

NÄR... skulle du helst vilja göra det?

Projekt på skoltid/Direkt efter skolan/På vardagkvällar/På
helgen/Spelar ingen roll

Kurslängd: Jag skulle vilja Träffas en gång i veckan under längre tid/Träffas en-två heldagar
intensivt/Ta kursen under tre-fem dagar(t ex skollov)/ Spelar ingen
roll

Något annat du vill tipsa oss om?